

Byla C-36/21**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2021 m. sausio 22 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

College van Beroep voor het bedrijfsleven (Administracinis apeliacinis ekonominių bylų teismas, Nyderlandai)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. gruodžio 22 d.

Pareiškėja:

Sense Visuele Communicatie en Handel vof (veikianti ir *De Scharrelderij* vardu)

Atsakovas:

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Pagrindinės bylos dalykas

Pagrindinė byla susijusi su ginču tarp *Sense Visuele Communicatie en Handel vof* (veikiančios ir *De Scharrelderij* vardu) (toliau – pareiškėja) ir *Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit* (žemės ūkio, gamtos apsaugos ir maisto produktų kokybės ministras, Nyderlandai, toliau – atsakovas) dėl atsakovo atsisakymo atlyginti pareiškėjai žalą, tariamai patirtą dėl to, kad atsakovas pateikė neteisingą informaciją apie Sąjungos teisės nuostatos taikymą.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį pateiktas dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo taikymo. Visų pirma kyla klausimas, ar nacionalinei administracinei institucijai pateikus klaidingą informaciją apie aiškiai Sąjungos teisės nuostatą ir dėl šios priežasties nesant galimybės remtis Sąjungos teisėje įtvirtintu teisėtų lūkesčių apsaugos principu, sprendimas, ar ši institucija

veikė neteisėtai, neatlygindama suinteresuotajam asmeniui jo patirtos žalos, gali būti priimamas pagal nacionalinėje teisėje taikomą teisėtų lūkesčių apsaugos principą.

Prejudicinis klausimas

Ar vertinant pagal nacionalinėje teisėje įtvirtintą teisėtų lūkesčių apsaugos principą tai, ar nacionalinė administracinė institucija, nesilaikydama Sąjungos teisės nuostatos, sukėlė lūkesčių ir pagal nacionalinę teisę veikė neteisėtai, nes neatlygino suinteresuotajam asmeniui tais veiksmais padarytos žalos, prieštarauja Sąjungos teisei, jeigu šis asmuo negali pagrįstai remtis Sąjungos teisėje įtvirtintu teisėtų lūkesčių apsaugos principu dėl to, kad Sąjungos teisės nuostata yra aiški?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

2013 m. gruodžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1307/2013, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės (toliau – Reglamentas Nr. 1307/2013), 50 straipsnis

Bylos aplinkybių ir proceso santrauka

- 1 Pareiškėja yra tikroji ūkinė bendrija, kurią sudaro du nariai – A ir B. A gimė 1977 m. sausio 21 d. Pareiškėja nuo 2017 m. valdo kiaulių ūkį.
- 2 Atsakovas įgaliojo *Agentschap Rijksdienst voor Ondernemend Nederland* (Nyderlandų valstybinė įmonių agentūra, toliau – RVO) įgyvendinti bendrą žemės ūkio politiką Nyderlanduose. Pareiškėja 2018 m. neturėjo jokių teisių į išmokas, todėl kelis kartus kreipėsi į RVO ir teiravosi, ar galėtų įgyti tokių teisių ir kaip. Iš RVO atsakymų paaiškėjo, kad pareiškėja gali turėti teisę į išmokas iš nacionalinio rezervo jaunesiems ūkininkams, nes A 2018 m. tam tikru metu buvo jaunesnė nei 41 metų amžiaus. RVO patvirtino šią informaciją elektroniniu paštu, o 2018 m. ir jos interneto svetainėje buvo nurodyta, jog suinteresuotasis asmuo paraiškos teikimo metais turėjo būti jaunesnis nei 41 metų, kad būtų laikomas jaunuoju ūkininku.
- 3 Remdamasi šia informacija, pareiškėja 2018 m. balandžio 5 d. bendrojoje paraiškoje, be kita ko, paprašė skirti teisę į išmoką iš nacionalinio rezervo jaunesiems ūkininkams. Atsakovas atmetė šį prašymą motyvuodamas tuo, kad 2018 m. A buvo vyresnė nei 40 metų – 2018 m. sausio 21 d. jai sukako 41 metai, todėl ji viršijo Reglamento Nr. 1307/2013 50 straipsnio 2 dalies b punkte nustatytą amžiaus ribą. Pagal šią nuostatą jaunesni ūkininkai – tai fiziniai asmenys, kurie paraiškos teikimo metais „yra ne vyresni nei 40 metų amžiaus“. 2019 m. kovo 22 d. sprendimu (toliau – skundžiamas sprendimas) atsakovas atmetė pareiškėjos pateiktą prieštaravimą dėl šio atmetimo kaip nepagrįstą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 4 Šalys neginčija, kad 2018 m. skirstant teises į išmokas iš nacionalinio rezervo jauniems ūkininkams į pareiškėją neatsižvelgta. Vis dėlto pareiškėja mano, kad dėl klaidingos atsakovo informacijos ji patyrė žalą ir atsakovas privalo šią žalą atlyginti. Manydama, kad turi teisę į išmokas iš nacionalinio rezervo, 2018 m. ji neįgijo jokių kitų teisių į išmokas, todėl tais metais negavo tiesioginių išmokų. Skundžiamas sprendimas pažeidžia teisėtų lūkesčių apsaugos principą ir yra neteisėtas, nes jame neatsižvelgiama į minėtą klaidingą informaciją ir jos nulemtą žalą.
- 5 Atsakovas neginčija, kad RVO neteisingai informavo pareiškėją. Vis dėlto, atsakovo nuomone, remiantis Teisingumo Teismo jurisprudencija darytina išvada, kad aiškios Sąjungos teisės nuostatos, kaip Reglamento Nr. 1307/2013 50 straipsnis, atveju negali būti remiamasi teisėtų lūkesčių apsaugos principu (žr. 1988 m. balandžio 26 d. Sprendimą *Krücken*, 316/86, EU:C:1988:201, ir 2013 m. birželio 20 d. Sprendimą *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407). Už Sąjungos teisės taikymą atsakingos nacionalinės institucijos veiksmai, kuriais pažeidžiama Sąjungos teisė, negali sukelti teisėtų lūkesčių net ir veikiant *bona fide*.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 6 Pareiškėja galėjo ir turėjo pagrindą manyti, kad RVO išreiškė atsakovo nuomonę. Galima tvirtai teigti, kad remdamasi RVO pateikta informacija ji kreipėsi dėl teisių į išmokas iš nacionalinio rezervo jauniems ūkininkams paskirstymo ir jokių teisių į išmokas neįgijo. Taip ji negavo tiesioginių išmokų ir patyrė žalą. Šioje byloje svarbu išsiaiškinti, ar atsakovas pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos principą ir, neatlygindamas žalos, veikė neteisėtai. Taigi pareiškėja netvirtina, kad atsakovas vis dėlto dar turėtų skirti jai teisę į išmokas iš nacionalinio rezervo jauniems ūkininkams; ji nori, kad atsakovas atlygintų jai žalą.
- 7 Pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją valstybės narės tuo atveju, kai taikydamos Sąjungos teisę privalo laikytis Sąjungos teisėje įtvirtinto teisėtų lūkesčių apsaugos principo, kaip šiuo atveju, negali taikyti ir nacionalinėje teisėje įtvirtinto teisėtų lūkesčių apsaugos principo (žr. 2008 m. kovo 13 d. Sprendimo *Vereniging Nationaal Overlegorgaan Sociale Werkvoorziening*, C-383/06, EU:C:2008:165, 52 ir 53 punktus ir 2013 m. birželio 20 d. Sprendimo *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, 51 punktą). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas atitinkamai daro išvadą, kad pareiškėja negali remtis nacionaliniu teisėtų lūkesčių apsaugos principu, net jei šis principas turėtų suteikti didesnę apsaugą. Tai reiškia, kad pareiškėjai negali būti paskiriama teisė į išmokas iš nacionalinio rezervo jauniems ūkininkams dėl lūkesčių, kuriuos, nepaisydama Sąjungos teisės, sukėlė nacionalinė valdžios institucija.
- 8 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui neaišku, ar pareiškėja taip pat neturi teisės reikalauti, kad nacionalinė administracinė institucija atlygintų žalą, kurią pareiškėja patyrė dėl atsakovo pateiktos neteisingos

informacijos. Ankstesniuose sprendimuose prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas preziumavo, kad remiantis nacionaliniu teisėtų lūkesčių apsaugos principu galima įvertinti, ar nacionalinė administracinė institucija sukėlė lūkesčių ir veikė neteisėtai neatlygindama suinteresuotajam asmeniui dėl tokių lūkesčių jo patirtos žalos.

- 9 Generalinis advokatas G. F. Mancini savo 1988 m. vasario 11 d. išvadoje (*Krücken*, 316/86, EU:C:1988:78) taip pat nurodė, jog išvada, kad atitinkamas ūkio subjektas negali remtis teisėtų lūkesčių apsaugos principu, neatima iš žalą patyrusio asmens galimybės pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo nacionaliniame teisme už šią žalą atsakingoms institucijoms. Be to, Nyderlandų doktrinoje – remiantis 1992 m. liepos 16 d. Teisingumo Teismo sprendimu *Belovo* (C-187/91, EU:C:1992:333, 11 punktas) – neatmetama galimybė pareikšti ieškinį dėl žalos atlyginimo pagal nacionalinę teisę dėl lūkesčių, kuriuos, nesilaikydama Sąjungos teisės, sukėlė nacionalinė administracinė institucija.
- 10 Atrodo, kad ne visi 2013 m. sausio 24 d. generalinės advokatės J. Kokott išvadoje (*Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:35) pateikti argumentai prieštarauja tokio žalos atlyginimo galimybei. Taikant Sąjungos teisėje įtvirtintą teisėtų lūkesčių apsaugos principą užtikrinama, kad Sąjungos teisė būtų vienodai taikoma visose valstybėse narėse, ir, apibendrinant, kad suinteresuotasis asmuo negalėtų pareikšti Sąjungos teisei prieštaraujančių reikalavimų dėl nesilaikant Sąjungos teisės sukeltų lūkesčių. Vis dėlto žala, kurią turi atlyginti nacionalinė administracinė institucija, nedaro neigiamo poveikio Sąjungos biudžetui ir labai neiškraipo konkurencijos tarp valstybių narių. Kita vertus, generalinės advokatės J. Kokott argumentas, kad Sąjungos teisėje įtvirtinto teisėtų lūkesčių apsaugos principo taikymas neturi priklausyti nuo to, ar konkrečiu atveju Sąjungos teisės aktus įgyvendina Sąjungos, ar valstybės narės institucijos, regis, leidžia manyti, kad turi būti taikomas tik Sąjungos teisėje įtvirtintas teisėtų lūkesčių apsaugos principas, o tai reikštų, kad negali būti taikomas atitinkamas nacionalinis principas.
- 11 Atsižvelgiant į kas išdėstyta, lieka pagrįstų abejonių, ar vertinant pagal nacionalinėje teisėje įtvirtintą teisėtų lūkesčių apsaugos principą tai, ar nacionalinė administracinė institucija, nesilaikydama Sąjungos teisės nuostatos, sukėlė lūkesčių ir pagal nacionalinę teisę veikė neteisėtai, nes neatlygino suinteresuotajam asmeniui tais veiksmais padarytos žalos, prieštarauja Sąjungos teisei, jeigu šis asmuo negali pagrįstai remtis Sąjungos teisėje įtvirtintu teisėtų lūkesčių apsaugos principu dėl to, kad Sąjungos teisės nuostata yra aiški. Atsižvelgdamas į tai, kad Sąjungos teisės išaiškinimas šiuo klausimu būtinas ginčui pagrindinėje byloje išspręsti, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis teismas pateikia Teisingumo Teismui pirma suformuluotą prejudicinį klausimą.